

HANDLINGSPLAN MOT HATKRIMINALITET OG VOLDELIG EKSTREMISME

SAMMENDRAG

Handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Larvik bygger på erfaringer, utfordringer og arbeidet med Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme, godkjent i 2015.

Kommune og politi skal ha en aktiv og utstrakt rolle i sitt forebyggende arbeid. Det understrekes samtidig at utfordringene ikke kan løses av disse alene og at alle, som medborgere i samfunnet, har et ansvar for å forebygge ekstremisme.

Larvik kommune tar sitt ansvar og følger opp den nasjonale handlingsplanen med sin lokale handlingsplan og kommunens arbeid vil gå i takt med regjeringens utvikling av tiltak, samt eventuelle endringer i utfordringsbildet.

Innholdsfortegnelse

Innledning	side 2
Definisjoner	side 3
Bakgrunn for planen	
• Situasjonsbildet	side 4
• Utenforskap og sårbarhet	side 4
• Det forebyggende arbeidet	side 5
Mål og målgrupper	side 6
Taushetsplikt, avvergeplikt og informasjonsplikt	side 7
Forbyggingstrekanten	side 8
Innsatsområder:	
• KomINN i dialog, samhandling og koordinering	side 9
○ SLT	side 9
○ Politiet	side 9
○ Operativ koordineringsgruppe	side 9
○ Livssynsledermøter	side 10
• KomINN i kunnskap og kompetanse	side 10
○ Internasjonalt og nasjonalt samarbeid og forskning	side 11
• KomINN barn og familie	side 13
○ Hatkriminalitet	side 14
• KomINN i fellesskapet	side 16
○ Rekruttering/utreise	side 17
○ Oppfølging av hjemvendte individer som har oppholdt seg i utlandet i ekstreme miljøer/fremmedkrigere	side 18
Tiltaksoversikt	side 20
Kilder	side 22

Innledning

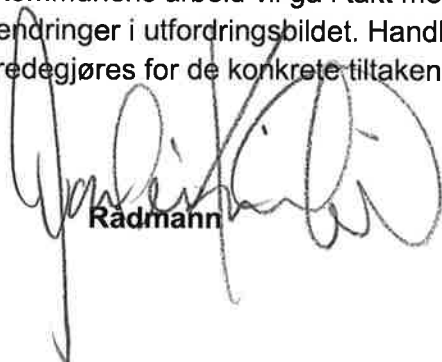
Handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Larvik bygger på erfaringer, utfordringer og arbeidet med Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, godkjent i 2015. Handlingsplanen må også sees i sammenheng med regjeringens Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme som ble lagt fram i juni 2014, Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020, samarbeidsdokument for Politirådet i Larvik 2019, samt budsjetter og virksomhetsplaner i Larvik kommune og Sør-Øst politidistrikt.

Larvik Kommune er i sitt planarbeid opptatt av bærekraftighet og benytter FN sin definisjon på bærekraftig utvikling: «Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov». I arbeidet med den nye kommuneplanens samfunnsdel (2020-2032) er det gjennomført et større medvirkningsarbeid med kommuneledelse, politikere, ungdom og innbyggere. Her har 7 av FNs 17 bærekrafts mål blitt valgt ut til å få særlig oppmerksomhet. Disse vil også bli sentrale i arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Særlig fokus vil Larvik kommune gi til mål 17: samarbeid for å nå målene.

Kommune og politi skal ha en aktiv og utstrakt rolle i sitt forebyggende arbeid. Det understrekes samtidig at utfordringene ikke kan løses av disse alene og at alle, som medborgere i samfunnet, har et ansvar for å forebygge ekstremisme.

Planen fremmer forslag til tiltak basert på erfaringer lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Ekstremisme er en utfordring som krever innsats på flere nivåer. Larvik kommune tar sitt ansvar og følger opp den nasjonale handlingsplanen med sin lokale handlingsplan og kommunens arbeid vil gå i takt med regjeringens utvikling av tiltak, samt eventuelle endringer i utfordringsbildet. Handlingsplanen vil i så måte være et dynamisk dokument. Det redegjøres for de konkrete tiltakene i planen. Tiltakene skal ha en klar ansvarsdeling.

Rådmann

Larvik 12.03.20

Politistasjonssjef

Definisjoner

Radikalisering

Radikalisering forstås her som en prosess der en person utvikler en aksept for eller vilje til aktivt å støtte eller delta i voldshandlinger for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål.

Radikalisatorer

En som trekker andre inn i (en radikaliseringsprosess til) ekstremisme.

Hatytringer

Nedverdiggende, truende, trakasserende eller stigmatiserende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn- som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og alder.

Hatytringer og hatkriminalitet

Straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en persons faktiske eller oppfattede etnisitet, religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk og/eller nedsatte funksjonsevne. Likestilt er også straffbare handlinger, motivert av negative holdninger, begått mot personer hvis politiske engasjement berører de nevnte kategorier. Hatytringer og hatkriminalitet kan forståes som størrelser på et kontinuum fra lovlige til straffbare. I tillegg overlapper de to fenomenene fordi hatytringer kan være straffbare og dermed omfattes av begrepet hatkriminalitet (Rapport, LDO)

Voldelig ekstremisme

Aktiviteten til personer og grupperinger, som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål.

Bakgrunn for planen

Situasjonsbildet

Trusselbildet i internasjonal og europeisk sammenheng endrer seg i takt med hendelser/situasjoner i konfliktområder og vil dermed påvirke trusselnivået her hjemme. I Norge er det Politiets sikkerhetstjeneste (PST) som vurderer og justerer trusselnivået ut i fra det totale trusselbildet. PST presenterer hvert år en nasjonal trusselvurdering. Trusselvurderingen er med på å danne grunnlaget for vår forebygging og håndtering av bekymringer knyttet til personer og miljøer der ekstreme og hatefulle tanker får vokse frem. PSTs trusselvurdering for 2019 omhandler både høyreekstreme, ekstrem islamisme og venstreekstreme, hvorav aksjoner fra ekstreme islamister og høyreekstremister vurderes å være den mest alvorlige terrortrusselen i Norge i år.

Utfordringene er sammensatte. Det kan være vanskelig å følge konfliktlinjer, og finne riktige forebyggingsmetoder til aktuelle miljøer og personer som kan begå hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

I Larvik kommune har det over lengre tid vært bosatt enkeltpersoner med tilknytning til ulike ekstremistiske miljøer. Selv om det er snakk om bekymring knyttet til svært få individer, kan hendelser og konflikter endre situasjonsbildet. Fokus vil derfor i stor grad handle om å konsentrere seg om å hindre rekruttering til ekstreme grupper. Grensegangen mellom legale ytringer og straffbare krenkelses kan være en utfordring for Larvik kommune, Sør-Øst politidistrikt og PST. I handlingsplanen brukes begrepene hatkriminalitet og voldelig ekstremisme om handlinger som er straffbare. Sør-Øst politidistrikt og PST skal forebygge, avverge, etterforske og påtale straffbare forhold. Larvik kommune har et annet mandat. Kommunen skal forebygge hatytringer, hatkriminalitet, vold og ekstremisme. Barnehager, skoler, fritidsklubber m.m. bygger på et verdigrunnlag hvor hat og ekstremisme ikke har noen plass. I skolen og i samfunnet for øvrig står ytringsfriheten og religionsfriheten sentralt sammen med andre verdier som er nedfelt i lovverk og læreplaner.

De siste ti-årene har hatytringer, hatkriminalitet og ekstremismen økt i omfang på internett og sosiale medier. Hatytringer, hatkriminalitet og ekstremisme spres raskt og i langt større omfang enn tidligere. Foruten rask spredning nasjonalt og transnasjonalt er informasjonen på internett og sosiale medier varig, gjentakende og ofte anonym. Hatytringer, hatkriminalitet og ekstremismen på nettet har endret offentligheten. Alle kan bli utsatt for hat hvis de kommer med ytringer som gir støtte til utsatte grupper, verdier eller politikk som hatet retter seg mot. Ekstremismen på nettet kan bli forsterket av ekstremisme i sosiale nettverk som ikke er digitale, dvs. offline.

Utenforskap og sårbarhet

Erfaringer fra Larvik, Norge og resten av Europa tyder på at utenfor skap kan fremme frustrasjoner, radikaliserings og ekstremisme. Med utenforskap menes en opphopning av sårbarhets- og levkårsfaktorer som svak arbeidsmarkedstilknytning, lavt utdanningsnivå,

mangelfull skolegang, fattigdom, svake sosiale nettverk, mangelfull integrering, vold og overgrep, omsorgssvikt, kriminalitet, psykiske problemer, rusmisbruk, tilpasningsproblemer, rasisme, diskriminering m.m. Alt dette kan være bakgrunn for hvorfor noen radikaliseres og søker tilslutning til ekstreme grupper.

Larvik kommune har 12 % barn som bor i husholdninger med lav inntekt, sammenlignet med 9,2 % på landsgjennomsnittet. Det er langt flere gutter enn jenter som ikke gjennomfører videregående opplæring. (16,2% gutter mot 10,5% jenter fra 2013-2018) Fullføring av videregående skole er den beste garantien for å motvirke utenforskap, men arbeidserfaring kan kompensere for manglende utdanning. Overgang til arbeid og det å bli selvhjulpen, sammen med økt utdanningsnivå er de viktigste faktorene for å få det til. Dette innebærer at mange tradisjonelle velferdstjenester og tiltak kan bidra til forebygging, oppfølging, integrering eller re integrering i samfunnet, men at innsats mot utenforskap krever et bredere samarbeid fra alle de ulike aktørene i kommunen.

For å hindre utenforskap, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme er det viktig at det arbeides med et tydelig barne- og familieperspektiv, hvor arbeidet mot omsorgssvikt, overgrep, traumer og vold i nære relasjoner er ivaretatt. Å forebygge hatkriminalitet og voldelig ekstremisme handler om å arbeide for god oppvekst og gode levekår der alle, uavhengig av bakgrunn, skal oppleve tilhørighet og beskyttes mot rasisme og diskriminering. Undersøkelser viser at unge som har opplevd rasisme og diskriminering, og kjenner på opplevd utenforskap, lettere kan godta bruk av vold. Har man opplevd rasisme og utestenging kan man være på søken etter tilhørighet og felleskap, og dermed komme i kontakt med ekstreme miljøer som tilbyr dette.

Professor Tore Bjørgo, leder for senter for ekstremismeforskning (CRex) mener det er viktig å forsøke å tilpasse forebyggingsstrategiene til radikaliseringsårsakene, og siden "... årsakene til radikalisering er så sammensatt, må også forebyggingstiltakene være det" (Bjørgo 2015: 1442).

Det forebyggende arbeidet

Arbeidet med å forebygge hatkriminalitet og voldelig ekstremisme må baseres på de samme grunnprinsipper som generell forebygging av kriminalitet. Larvik kommune har mange gode kvaliteter; og ønsker å tilby innbyggerne en jordnær og inkluderende kultur, mangfoldig kulturliv og rimelige bokostnader. Målet er at dette skal skape sterk tilhørighetsfølelse og god trivsel blant innbyggerne. Arbeidet med å forebygge hatkriminalitet og voldelig ekstremisme har over tid inngått som et viktig innsatsområde i kommunens Trygge lokalsamfunns plattform, og dermed som del av det systematiske og langsiktige folkehelsearbeidet i kommunen.

En inkluderende kommune, der alle har muligheter for deltagelse ut i fra egne ressurser og interesser, vil virke forebyggende både på sosial utstøting, marginalisering og kriminalitet. Barn, unge og voksne som blir sett, hørt og møtt hver dag i et inkluderende miljø, der de opplever tilhørighet og egenverdi, vil stå godt rustet i møte med utfordringer i livsløpet. Gjennom aktiviteter og felles opplevelser skapes tillit mellom mennesker og gode lokalsamfunn. Deltakelsen i sosiale nettverk kan utløse de individuelle ressursene hos enkeltmennesket. Den viktigste veien inn i frivillig innsats er ikke via nære venner og familie, men gjennom de mer løse nettverkene. Kommunen har derfor en viktig rolle i å skape møteplasser og kontakte målgruppen for å bygge tillit. I situasjoner der vi er bekymret for at unge er inne i en radikaliseringsprosess

eller vender tilbake fra krig som fremmedkriger, er det viktig at kommunen har effektive tiltak å sette inn for å møte situasjonen på best mulig måte.

Tiltakene i denne planen kommer i tillegg til det mer generelle arbeidet med å fremme deltakelse, inkludering og likestilling vedtatt i andre planer og programmer. Tiltakene i planen vil for en stor del bygge på tiltakene i den nasjonale handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Disse tiltakene tilrettelegges for lokale forhold.

Arbeidet med å forebygge hatkriminalitet og voldelig ekstremisme spenner over mange sektorer i kommune, stat, frivillig og privat virksomhet. Det legges derfor opp til at arbeidet med planen samordnes i Politirådet.

Mål og målgrupper:

Mål: Larvik er en trygg kommune for alle!

Visjon: Sammen skaper vi et inkluderende og raust Larvik, uten hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

Målgruppe:

- Kommunens innbyggere.
- Barn og unge er i målgruppe for de universelle tiltak som omhandler bevissthet om hatytringer, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.
- Ansatte som jobber i Larvik kommune og Sør-Øst politidistrikt og lokalpolitikere i kommunen.
- Personer som står i fare for å bli rekruttert til ekstreme miljøer og potensielle utøvere av voldelig ekstremisme.
- Personer som ønsker å forlate ekstreme miljøer.
- Personer som har deltatt i kamphandlinger i utlandet.
- Foreldre og foresatte for ovennevnte grupper.

Taushetsplikt, avvergeplikt og informasjonsplikt

Offentlige tjenestemenn og andre som utfører tjeneste eller arbeid for det offentlige har taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13. I tillegg er ulike profesjonsgrupper og ansatte i bestemte deler av tjenesteapparatet underlagt særskilte taushetspliktsregler som kan være strengere enn reglene i forvaltningsloven. Ved utveksling og annen håndtering av informasjon om unge mennesker som er i en radikaliseringsprosess, gjelder de samme regler for håndtering av personopplysninger for tjenestene. Regler for sensitive personopplysninger kan være relevant. Bl.a. er unges politiske eller religiøse oppfatning å anse som en sensitiv personopplysning, jfr. GDPR artikkel 9, nr. 1.

Det er viktig at reglene anvendes slik at de fremmer det forebyggende arbeidet gjennom godt tverretatlig og tverrfaglig samarbeid, og likevel ivaretar både personvern, og ved saker som gjelder personer under 18 år; barnets beste (kilde: regjeringens nettsider).

Avvergeplikten og opplysningsplikten opphever taushetsplikten ved visse tilfeller og pålegger et ansvar for å aktivt melde ifra.

Avvergeplikten

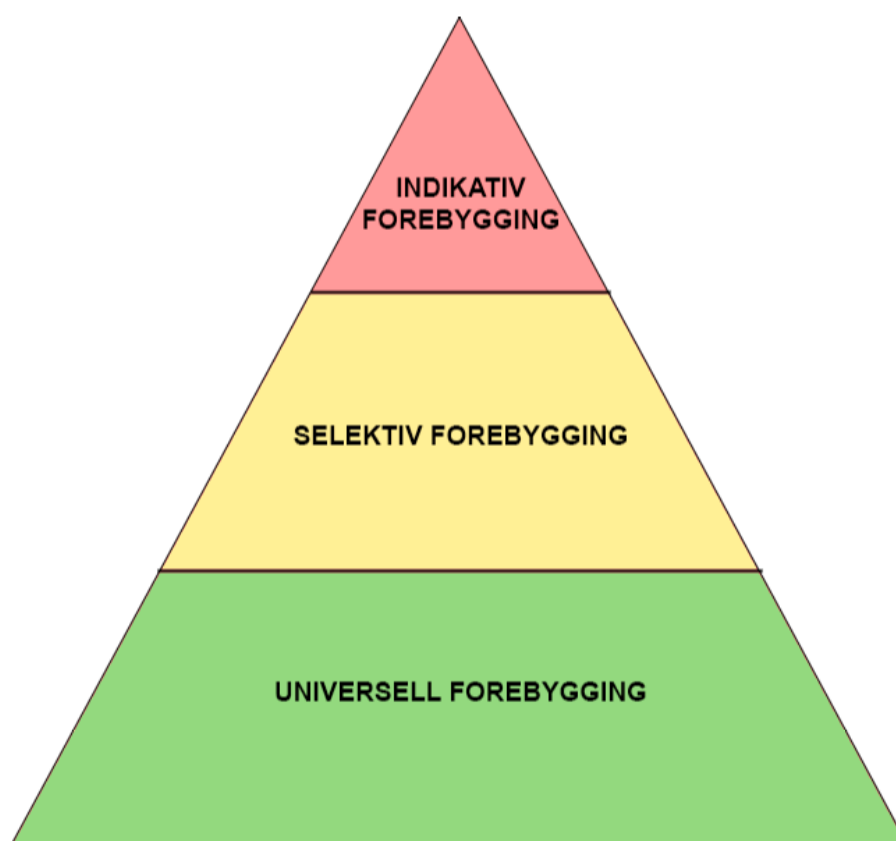
Alle har en plikt til å avverge nærmere angitte straffbare handlinger. Dette følger av straffeloven § 196. Plikten til å avverge et straffbart forhold inntreer når man holder det for sikkert eller mest sannsynlig at den aktuelle straffbare handlingen vil bli eller er begått. I slike tilfeller opphever avvergingsplikten en eventuell taushetsplikt. Det er også straffbart å medvirke til brudd på avvergeplikten, for eksempel ved å overtale noen til ikke å melde fra til politiet.

Opplysningsplikt/meldeplikt til barneverntjenesten

Man har opplysningsplikt til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker. Dette følger av barnevernloven § 6-4. Opplysningsplikten følger også av tilsvarende bestemmelser i andre lover. Opplysningsplikten innebærer en plikt til å melde fra til den kommunale barneverntjenesten på eget initiativ ved bekymring eller mistanke om at et barn lever under forhold som nevnt ovenfor.

Forebyggingstrekanten

Forebygging kan deles inn i tre nivåer som henspiller på ulike formål og ulike målgrupper; universell, selektiv og indikativ forebygging.

Universell forebygging omfatter innsats rettet mot hele befolkningsgrupper (for eksempel alle barn og unge) uten at en har identifisert individer eller grupper med forhøyet risiko. Læringsmiljø- og antimobbeprogram i skolen er eksempler på universell forebygging. Felles for slike programmer er blant annet å fremme vennskap og gode relasjoner og bekjempe mobbing. Andre eksempler er skolehelsetjeneste, tilbud om frukt og grønt samt god tilrettelegging for fysisk aktivitet.

Selektiv forebygging er tiltak rettet mot grupper med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer. Tiltakene her skal motvirke negativ utvikling hos barn og unge og/eller deres foreldre. Forsøk med gratis kjernetid i barnehager er et eksempel på selektiv forebygging. Formålet er blant annet å bidra til økt sosialisering og bedre norskkunnskapene for minoritetsspråklige barn. Andre eksempler er ulike program for barn og unge i risiko for å utvikle atferdsvansker, for eksempel Parent Management Training (PMTO) og De utrolige årene.

Indikativ forebygging er tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på problemer.

Tiltakene i denne planen er farget i grønn, gul eller rød og indikerer tiltakets forebyggende nivå, formål og målgruppe.

Innsatsområder:

KomINN i dialog, samhandling og koordinering

Et bredt samarbeid på tvers av sektorer er nødvendig for å lykkes i forebyggingsarbeidet. Sammen, samtidig og samordnet heter ett av avsnittene i Larvik Kommune sin Plan for helhetlig oppvekst. Videre trekkes tidlig innsats og samarbeid på tvers frem som kritiske suksessfaktorer for å lykkes med helhet, koordinering, samarbeid og likeverdige tjenester. Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI modellen) og behovet for tverrfaglig samarbeid vektlegges også i Temaplan Helse og omsorg. BTI er en samhandlingsmodell som har til hensikt å fremme tidlig innsats og bedre samhandling mellom de ulike kommunale tjenestene overfor barn og unge det er knyttet bekymringer til.

Tiltakene i denne planen fordrer samarbeid og koordinering mellom en rekke aktører innen kommune, politi, fylkeskommune, innvandrersorganisasjoner, trossamfunn med flere.

SLT (Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak)

I Larvik kommune er hovedansvaret for arbeidet med å forebygge ekstremisme lagt til kommunalsjef Oppvekst og kvalifisering. Arbeidet knyttet til ekstremisme er forankret i politirådet i Larvik. SLT koordinator er sentral i arbeidet og arbeider tett med tjenester knyttet til barn og unge, barnehage, grunn- og videregående skole, tjenester knyttet til helse og sosial, politi og PST. SLT er en modell for samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak i kommunene. Hovedsakelig rettes SLT arbeidet mot personer under 18 år eller opp til 23 år. Politirådet i Larvik har besluttet at arbeidet knyttet til ekstremisme skal favne alle individer uavhengig av alder.

Politiet

Sør- Øst politidistrikt har i dag radikaliseringskontakter på alle politistasjoner i distriktet. Radikaliseringskontaktene er kommunens kontakt ved bekymring tilknyttet ekstremisme, og skal kunne håndtere bekymringer, gi råd og veiledning i saker og videreformidle henvendelser til riktige instans. Radikaliseringskontaktene er kommunens kontaktperson opp mot PST. Radikaliseringskontaktene jobber også med kunnskapsspredning gjennom foredrag og har en rådgivende funksjon opp mot politirådene, lokale samarbeidsaktører og SLT. Sør-Øst politidistrikt har en sentral radikaliseringskoordinator som sikrer samordning mellom radikaliseringskontaktene i politidistriktet.

Operativ koordineringsgruppe

Operativ koordineringsgruppe (OKG) er etablert bestående av to representanter fra kommunen og en fra politidistriktet. Gruppen skal formalisere samarbeidet mellom kommunen, nærmiljøene, politiet og politiets sikkerhetstjeneste (PST), samt sikre det strategiske arbeidet. OKG skal ha det koordinerende og rådgivende ansvaret for oppfølging av personer som er trukket inn i radikale miljøer, ved bekymring for utreise, hjemvendte og familier til personer som har reist ut av landet. Ressurspersoner fra hele kommunens tjenesteapparat trekkes inn i gruppen ved behov. SLT koordinator er leder av gruppen.

Livssynsledermøter

Livssynsledermøter i Larvik kommune vil fortsette arbeidet med å gå i dialog med blant annet frivillige organisasjoner og trossamfunn. Kommunen har etablert et dialogforum med formål om å styrke samarbeidet på tvers av de frivillige organisasjonene og trossamfunnene. Det holdes faste møter i året.

Kommune	Tiltak 1: Dialog/rundbordmøter Kommunen inviterer frivillige foreninger og organisasjoner til dialogmøter med ulike aktuelle tema. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: SLT-koordinator, Politiet og relevante instanser til valgt tema. Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 14, 19
----------------	--

Kommune	Tiltak 2: Livssynsledermøter Fortsette med livssynsledermøter, opptil 4 ganger i året. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: Politiet Samsvar med tiltak i nasjonal HP: Tiltak 15
----------------	---

Kommune	Tiltak 3: Operativ koordineringsgruppe (OKG) OKG er en tverrfaglig arbeidsgruppe som er sammensatt av representanter fra politiet og kommunen. Gruppen består av faste medlemmer i tillegg til relevante ressurspersoner er forpliktet til å delta i gruppen ved behov. Gruppen skal gi veiledning i enkeltsaker og saker/utfordringer som løftes inn i dette forum skal føre til koordinert handling for enkeltindivider/familie. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samsvar med: Politiet Samsvar med tiltak i nasjonal HP: Tiltak 13
----------------	---

KomlNN i kunnskap og kompetanse

Oppvekst og kvalifisering i Larvik Kommune jobber for å sikre barn og unge best mulig lærings- og mestringsvilkår i barnehagen, på skolen, i fritiden og i hjemmet. Skole og fritidsarenaer er viktig for å avdekke, og kompetanse om mulig bekymringstegn er viktig for ansatte. Riktig kompetanse om fenomenet vil også motvirke en mulig mistenkeliggjøring/stigmatisering av grupper eller adferd. En slik stigmatisering kan igjen bidra til økt polarisering og marginalisering. Dermed er det en forutsetning at de som møter barn, unge og voksne i kommunen har den rette kompetansen til å håndtere dette. Økt og riktig kunnskap er en viktig forutsetning for en målrettet innsats og utvikling av målrettede tiltak.

Larvik kommune og Politiet ønsker å heve kunnskap og kompetanse om hatytringer og hatkriminalitet, og gjøre alle kjent med rutiner og retningslinjer ved bekymring. Dette for å øke

fenomenkunnskapet til ansatte og frivillige, slik at alle kan ha “det rette blikket” og være oppmerksom i sin hverdag.

Internasjonalt og nasjonalt samarbeid og forskning

Larvik kommune og Sør-Øst politidistrikt deltar i flere i nettverk for erfarings- og kunnskapsutvikling både lokalt og nasjonalt. Sør-Øst politidistrikt og Larvik kommune har deltatt i Nordic safe cities (NSC) siden oppstart i 2016. I NSC er kommunen representert både av det politiske og administrative. Med deltakelse fra både ordfører og kommunalt ansatte, gjør dette arbeidet godt forankret. NSC er initiert av Nordisk ministerråd og skal bidra til å styrke det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme på tvers av nordiske byer.

Initiativtakerne har satt to hovedmål for nettverket:

- Alle nordiske byer må være trygge for alle- ingen skal leve i frykt
- Vi vil forebygge og bekjempe all form for voldelig ekstremisme og radikaliserings

Nettverket skal bidra til nettverksbygging, kunnskapsdeling og kommunikasjon for politikere, ledere og profesjonelle praktikere på feltet i de ulike byene.

I tillegg deltar også Larvik kommune i nettverket i regi av EU kommisjonen; The Radicalisation Awareness Network (RAN). Dette er et nettverk der førstelinjepraktikere som jobber for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme på tvers av byer i Europa, kan dele kunnskap, erfaringer og ekspertise.

Larvik kommune deltar i et praktikernettverk med andre byer og kommuner på Østlandet, nettverk initiert av Regionalt senter mot vold og traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS øst). Kommune og politi har bidratt i forskningsprosjekter og skal også i fremtiden søke samarbeid med forskningsinstitusjoner for å sikre et erfaring- og kunnskapsbasert arbeid.

Kommune	Tiltak 4: Fortsatt deltagelse i Nordic Safe Cities Nordic Safe Cities er en allianse som jobber for å sikre trygge og spenstige byer i Norden. Sammen hjelper de medlemmene med å utvikle løsninger som skaper trygge byer, står imot fremvekst av polarisering og beskytter innbyggerne mot ekstremistisk hat, vold og frykt. Ansvar: Larvik kommune Økonomi: 200 000 kr Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 29
----------------	--

Kommune og politi	Tiltak 5: Erfaringsutveksling og kunnskap Kommunen og politiet skal sikre erfaringsutveksling og kompetanseoppdatering på relevante tema lokalt, nasjonalt og internasjonalt for å sikre at arbeidet blir kunnskapsbasert. Kommunen og politiet opprettholder deltagelse i aktuelle nettverk og kontakter med forskermiljøer og skal videre søke samarbeid med forskningsinstitusjoner for kvalitetssikring av arbeidet. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering og politiet I samarbeid med: Politiet, kommuner, andre land, forskningsinstitusjoner og kompetansesentre. Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 2
--------------------------	---

Kommune	Tiltak 6: Kompetanseheving fagdag Kommunen og politiet arrangerer fagdag med fokus på forebygging av ekstremisme for førstelinjen i kommunen, politiet og fylkeskommunen. For å sikre en nødvendig kompetanse utover i planperioden. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: Politiet Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 10 og 6
----------------	---

Erfaringer nasjonalt viser at flere av individene som har reist til konfliktområder eller har blitt del av et ekstremt miljø, er barn av innvandrere, oppvokst i Norge. Det å skape en positiv identitet og tilhørighet for barn og unge som vokser opp i et flerkulturelt miljø kan bidra til å styrke det forebyggende arbeidet i et «tidlig innsats» perspektiv.

Kommune	Tiltak 7: Flexid bevisstgjøringskurs Flexid er et bevisstgjøringskurs for ungdom med krysskulturell oppvekst fra 15 år og opp. Kurset tilbys ved enkelte skoler, og interesserte kan også melde seg på kurs som gjennomføres utenfor skoletid. Ansvar: Larvik læringssenter I samarbeid med: Den enkelte skole eller virksomhet Samsvar i nasjonal handlingsplan: tiltak 9
----------------	--

Kommune	Tiltak 8: FLEXID+ med mentor FLEXID+ med mentorordning er et kurstilbud rettet mot barn, ungdom og unge med krysskulturell oppvekst i faresonen for ulike former for utenforskap og radikaliserings. Ansvar: Larvik læringssenter I samarbeid med: Skoler, barnevern, SLT. Samsvar i nasjonal handlingsplan: tiltak 9
----------------	---

Larviksskolenes generelle arbeid knyttet til inkludering, trivsel, sosiale ferdigheter og mestring er viktig for å motvirke utenforskap, radikaliserings og ekstremisme. Det samme er skolenes undervisning for å fremme demokratiforståelse og demokratiske holdninger hos elevene. Samtidig må skolenes ansatte også ha et mer direkte fokus på radikaliserings og ekstremisme, og skolenes ansatte må derfor ha nødvendig kunnskap om hva som ligger i disse begrepene, samt vite hva man skal se etter og hvordan man skal forstå og handle på det man ser.

Kommune	Tiltak 9: Undervisningsopplegg i skolen Alle ungdomsskoler gjennomfører årlig på alle trinn undervisning og læringsaktiviteter som understøtter demokratiforståelse og inkludering, og som bidrar til kunnskap om, og holdninger mot rasisme, ekstremisme, hatytringer og gruppefiendtlighet. Ansvar: Den enkelte ungdomsskole I samarbeid med: Ev. aktuelle eksterne ressurser
----------------	---

	Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 9
--	--

Kommune	<p>Tiltak 10: Rutinebeskrivelse i skole Larviksskolene gjennomgår ved oppstarten av hvert skoleår Larvik kommunes rutiner og de ansattes plikter knyttet til følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elever man av ulike årsaker er urolige eller bekymret for (herunder mistanke om alvorlig omsorgssvikt) • elever som ikke har det trygt og godt på skolen • elever som har et høyt og/eller udokumentert fravær • vold i nære relasjoner • kjønnslemlestelse • tvangsekteskap • menneskehandel • negativ sosial kontroll • hatefulle ytringer, ekstremisme og radikaliserings, herunder elever/personer som kan tenkes å utgjøre en alvorlig trussel mot skolesamfunnet og samfunnet for øvrig. <p>Ansvar: Den enkelte skole I samarbeid med: Skoleeier og ev. aktuelle eksterne instanser.</p>
----------------	--

Kommune	<p>Tiltak 11: Kompetanseheving for ansatte i skolene Alle ansatte i Larviksskolen får en gjennomgang av Larvik kommunes rullerte «Handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme».</p> <p>Ansvar: Den enkelte skole I samarbeid med: Skoleeier, SLT og ev. politiet. Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 27</p>
----------------	--

Kommune	<p>Tiltak 12: Tema i IntroAktiv-uker NAV Larvik setter av temadager hvert år til tema radikaliserings og voldelig ekstremisme.</p> <p>Ansvar: NAV I samarbeid med: SLT-koordinator Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 9</p>
----------------	--

KomINN Barn og familie

Alle har rett til en god oppvekst. En god barndom gir grunnlag for et godt liv som voksen.

Utenforskap handler om å ikke være en del av det sosiale fellesskapet. Det kan ramme alle – unge, eldre, friske, syke og uføre, innvandrere, enslige – folk i alle aldre og helt ulike livssituasjoner

Vi skal være stolte av hvem vi er og hvem som bor i Larvik. Befolkningssammensetningen representerer et mangfold i kultur, kunnskap og ferdigheter. Hver og en har sin unike historie, som i seg selv utgjør et viktig bidrag i samfunnsutviklingen. Vi må være nysgjerrige, ærlige, rause og engasjerte slik at alle opplever tilhørighet og kjenner at de har sin rolle i Larviksamfunnet – som senior, junior, næringsdrivende, innvandrere, nyinnflyttet eller rotfestet Larviking.

Foreldre er noen av de viktigste aktørene i barn og unges liv. Foreldre spiller en viktig rolle i det generelle forebyggingsarbeidet for å sikre barn og unges oppvekstvilkår. Samtidig spiller de en sentral rolle i saker der en er bekymret for at ungdom trekkes mot radikale miljøer.

Foreldreveiledningsprogrammer kan gi foreldre kunnskap og verktøy til å etablere gode relasjoner og sikre et godt samspill mellom foreldre og barn. De gir en innføring i å styrke foreldredeltakelse i barn og unges liv. Ved å styrke involveringen fra foreldre er mulighetene for å avdekke og håndtere egne barns mulige utfordringer større. Kommunen vil fortsette å bygge nettverk og samarbeide med foreldre. Samarbeid mellom skole og foreldre er en viktig del av dette arbeidet. Kunnskap og informasjon om hva som er «normal ungdomsadfærd» og hva som bør vekke bekymring, inngår i dette arbeidet. Foreldre skal vite hva de skal foreta seg, og hvor de kan henvende seg, dersom de har bekymringer rundt barn knyttet til ekstremisme.

ICDP minoritetsversjonen (International Child Development Program) er foreldreveiledningskurs i gruppe for foreldre med migrasjonsbakgrunn. Kurset skal hjelpe foreldre til å bli trygge foreldre i et nytt land slik at de kan støtte barna sine i en krysskulturell oppvekst. Ordinært ICDP-kurs retter seg mot foreldre til barn mellom 0-18 år, men Larvik Læringscenter har også egne kurs for ungdomsforeldre som har en bekymring for radikaliseringsrisiko hos egne barn. Kurset tilbys ved behov på somali, arabisk, norsk og litauisk.

Hatkriminalitet

Ytringsfriheten utfordrer oss siden den omfatter uttalelser som kan oppfattes som kontroversielle, støtende eller sjokkerende. Vi må tåle å bli provosert og krenket i et demokratisk samfunn. En åpen og fri samfunnsdebatt er grunnleggende for et fungerende demokrati.

Ytringsfriheten er ikke absolutt. Norge har, i likhet med de fleste land, lover som forbyr hatefulle ytringer eller oppfordring til vold, og som innebærer et inngrep i ytringsfriheten. Terskelen for å ytre seg er senket. Flere deltar i sosiale medier, og kommunikasjonen skjer hurtig og direkte. Dette gjør det mulig for enkeltpersoner og grupper, som normalt ikke blir hørt i den offentlige debatten, å få en stemme. Men samtidig som internett har gitt oss nye muligheter, opplever mange både hets, trakassering og sjikaner. Slike ytringer kan være både lovlige og ulovlige. Mange vegrer seg for å delta i den offentlige samtalen fordi de har blitt møtt med hetsende, sjikanerende eller trakasserende ytringer. Dette gjør at viktige stemmer stilner. Debatten blir fattig, og det er et tap for demokratiet.

De utfordringene barn og unge møter i hatefulle ytringer, vil være annerledes og derfor kreve andre virkemidler enn hatefulle ytringer mellom voksne. Aggressive sjargonger og hatefulle ytringer blant unge, kan være en del av deres språkbruk. Barn og unge bruker sjelden hatefulle ytringer som uttrykk for «hat» i vanlig forstand. Like fullt er det viktig å forebygge og motvirke mobbing, trakassering og hatefulle ytringer blant barn og unge.

Regjeringen vil arbeide for å gi alle elever et inkluderende læringsmiljø. Skolens viktigste samfunnsoppdrag er å bidra til demokratiutvikling, inkludering og likestilling.

Regjeringen ønsker å sikre at hatefulle ytringer og hatkriminalitet prioriteres i alle politidistrikter.

Kommune	Tiltak 13: KomINN, Larvik en kul og trygg by Kommunen legger til rette for ungdommens engasjement for at Larvik skal være en kul og trygg by for alle og fremme innenforskap. Ansvarlig: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering Samsvar med tiltak i den nasjonale HP: 25
----------------	---

Kommune	Tiltak 14: Foreldreveiledning Kommunen skal tilby foreldreveiledning for personer som ønsker/har behov for dette. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: Larvik læringscenter, NAV, Barne, unge og familie, VPA Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 19
----------------	---

Kommune	Tiltak 15: Foreldreveiledning minoritetsversjon ICDP 19 Kommunen skal tilby foreldreveiledning for ungdomsforeldre som har en bekymring rundt radikaliserings hos egne barn. Ansvar: Larvik Læringscenter I samarbeid med: NAV, Barne, unge og familie, VPA Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 19
----------------	--

Kommune	Tiltak 16: Familieprogram Familieprogrammet - NAV Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: Larvik kommune, frivillige organisasjoner.
----------------	--

Kommune	Tiltak 17: Kartlegging og oppfølging av personer med traumer Det etableres rutiner for rask og god kartlegging og oppfølging av personer med traumer etter deltagelse i kamphandlinger, ekstreme handlinger eller ofre av terrorhandlinger, og deres familier. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: Kommunalsjef for Helse og mestring Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 8
----------------	---

Kommune	Tiltak 18: Varsling Politi Dersom kommunalt ansatte i tjeneste avdekker kriminalitet på nett kontaktes nærmeste leder, som kontakter kommuneadvokaten. Kommuneadvokaten vurderer videre tiltak evt. anmeldelse. Ansvar: Larvik kommune - Rådmann I samarbeid med: Politiet Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 24
----------------	---

Kommune	Tiltak 19: Kontakt og oppfølging av familie Dersom kommunen blir informert om at en person har reist ut, skal kommunen ta kontakt med den berørte familien. Kommunen, i samarbeid med politiet, skal gi tilbud om oppfølging til den berørte familien og koordinere tjenesteapparatet. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering I samarbeid med: Politiet/PST, familievernkontoret Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 19, 23, 43
----------------	---

KomINN i fellesskapet

Ungdata 2017 viser at de aller fleste unge i Larvik lever gode og aktive liv. Likevel vet vi at noen faller utenfor fellesskapet. Kommunen foreslår å videreutvikle arbeidet rettet mot enkeltindivider i faresonen for utenforskap og ekstremisme. I dette arbeidet vil BTI satsingen spille en viktig rolle.

Larvik kommune har startet opp arbeidet med å etablere en mentorordning for å styrke arbeidet med å forebygge utenforskap. Oppfølgingen bygger på prinsipper om hjelp og støtte til å mestre eget liv. En utsatt ungdom/ ung voksen kan trenge støtte til å avklare egne ressursmuligheter og alternative handlingsmønstre på flere felt, innen helse, utdanning, familieforhold, jobb, venner nettverk m.m. Mentoren kan også gå inn i grupper som det er uro rundt for å forebygge at det er en eskalering av uønsket adferd og gruppedynamikk.

NAV skal bidra til å skape et inkluderende samfunn, arbeidsliv og et velfungerende arbeidsmarked. Videre skal NAV ivareta vanskeligstilte gruppers behov, bidra til å forebygge og avhjelpe fattigdom, blant annet ved å stimulere til arbeid og deltakelse, og sikre inntekt ved for eksempel arbeidsløshet og sykdom. NAV skal gjennom de sosiale tjenestene bidra til likeverd, likestilling, forebygge sosiale problemer og sørge for at barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. NAV møter ofte ungdom/ unge voksne med sammensatte livssituasjoner som krever ulik form for oppfølging. Ungdommene kan befinne seg i livssituasjoner hvor de har utfordringer med rus, psykisk uhelse, være i miljøer som fremmer ekstreme holdninger eller ha generelle utfordringer i forhold til inkludering i arbeidslivet. NAV Larvik erfarer at et tett samarbeid med kommunens øvrige tilbud og tjenester er en spesielt viktig suksessfaktor i arbeid rundt disse individene.

I oppfølgingen av disse ungdommene skal det blant annet gis veiledning om deres muligheter i arbeidsmarkedet og om utdanningsmuligheter. Det avtales en aktivitetsplan for hver enkelt ungdom som er tilpasset den enkelte.

Larvik kommune skal sikre et koordinert og helhetlig tjenestetilbud til personer i risikogruppen for utenforskap og voldelig ekstremisme. Med forbehold om at det ikke bryter med gjeldende taushetsplikt.

Kommune	<p>Tiltak 20: Tett, individuell og helhetlig oppfølging</p> <p>Det skal etablere rutine for at Larvik kommune sikrer at utsatte personer og familier får tett, individuell og helhetlig oppfølging gjennom etablerte tjenester og tiltak.</p> <p>Ansvar: Larvik kommune – Helse og mestring, Oppvekst og kvalifisering, Kriminalomsorgen</p> <p>I samarbeid med: Relevante statlige og fylkeskommunale aktører, kompetansesenteret for vold og traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS øst)</p>
----------------	--

Kommune og politi	<p>Tiltak 21: Veileder ved bekymring og kontaktinformasjon</p> <p>Kommunen i samarbeid med politiet, har utarbeidet en lokal veileder til bruk ved bekymring for ekstremisme. Denne tar utgangspunkt i SaLTo sin veileder (sammen lager vi et trygt Oslo) og gjøres kjent for ansatte i kommunen, politiet, fylkeskommunen, frivillige organisasjoner, trossamfunn m.m. Ajourført oversikt med kontaktinformasjon for personer som skal kontaktes ved bekymring gjøres tilgjengelig på kommunens nettsider.</p> <p>Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering og Politiet</p> <p>Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 6</p>
--------------------------	---

Kommune	<p>Tiltak 22: Mentor</p> <p>Mentorordningen arbeider med å forebygge utenforskap. Mentor kan jobbe både individuelt direkte med utsatte personer, men også gå inn i grupper. Målet er å forebygge eskalering av uønsket atferd og finne alternative handlingsmønstre.</p> <p>Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering</p> <p>Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 18</p>
----------------	--

Rekruttering / utreise

PST har hovedansvar for oppfølging og koordinering av arbeidet med individer som kan være rekruttert til kamphandlinger i utlandet. PST varsler Sør-Øst politidistrikt som igjen varsler Larvik kommune når disse instansene kan bidra til å svekke rekrutteringen eller hindre utreise. Dersom kommunen først blir klar over mulig rekruttering /utreise, varsler kommunen PST. Det skal sendes bekymringsmelding til barneverntjenesten dersom personen er under 18 år. Barneverntjenesten vurderer akutt plassering før utreise når personen er umyndig. Dersom personen ikke samtykker til plassering må grunnlaget for plassering uten samtykke være til stede i henhold til lov om barneverntjenester. Dersom personen trenger videre oppfølging fra

andre instanser i kommunen, eller er over 18 år, koordinerer kommunen den videre oppfølgingen.

Oppfølging av hjemvendte individer som har oppholdt seg i utlandet i ekstreme miljøer / fremmedkrigere

I samarbeid med politi og PST kan Larvik kommune stå overfor utfordringer knyttet til utreise og reintegrering av hjemvendte individer som har oppholdt seg i ekstreme miljøer og hjemvendte fremmedkrigere. Dette kan også dreie seg om barn under 15 år. Hjemvendte fremmedkrigere vil bli straffeforfulgt ved ankomst Norge. Dette gjelder også personer som ikke aktivt har deltatt i militær virksomhet, men som har vært tilknyttet en terrororganisasjon.

Personer som vender tilbake fra ekstreme miljøer i utlandet og som kan bli eller er en del av et radikalt miljø fordrer tett oppfølging fra ulike myndigheter. Erfaringer fra internasjonalt arbeid viser at reintegreringstiltak er mest suksessfulle når de skreddersys den enkelte og er tilpasset den lokale konteksten. Det er avgjørende at personen får oppfølging av personer som nyter tillit, samt å spille på viktige ressurspersoner i personens nettverk. Reintegrering kan omfatte tiltak på flere felt innen helse, utdanning, jobb, økonomi, sosiale nettverk og familie. Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTs) har fått i oppdrag å bistå helsetjenesten i sin region med tema rundt ekstremisme og vil være en naturlig samarbeidspartner for kommunen i dette arbeidet.

I de sakene der hjemvendte personer straffeforfølges (definert som fremmedkrigere) er det politiet/PST som tar saken videre. Kommunen kan eventuelt kobles inn etter ønske fra politiet. Kommunen vil i samarbeid med politiet iverksette reintegreringstiltak når personen skal tilbakeføres i samfunnet.

Hatytringer og hatkriminalitet vil straffeforfølges dersom handlingene er straffbare etter gjeldende lovhjemler.

Politi	Tiltak 23: Bekymringssamtale og avklaringssamtale Bekymringssamtalen er et strukturert verktøy for politiets samtaler med unge og deres foresatte om risikoatferd og kriminalitet. Samtaleverktøyet brukes for å kartlegge og identifisere risiko- og beskyttelsesfaktorer i den unges liv med tanke på kriminalitet. Ved bekymring for radikaliserings og voldelig ekstremisme kaller politiet inn til en avklaringssamtale. Dette er en videreutvikling av bekymringssamtalen. Dersom personen det er knyttet bekymring til er under 18 år, inviteres foreldrene også inn i samtalen. Samtalen er frivillig og utføres etter egen mal. Ansvar: Politiet I samarbeid med: Larvik kommune
---------------	---

Kommune	Tiltak 24: Varslingsrutine utreise/ hjemkomst og død* Kommune og politi har utarbeidet en varslingsrutine som skal sikre at begge parter er informert ved en utreise, tilbakekomst og dødsfall. Larvik kommune varsler politiet/PST dersom det er kommunen som først blir klar over en hjemvendt fremmedkriger/person som vender hjem fra utenlandsopphold i radikale/ekstreme miljøer.
----------------	---

	<p>Ansvar: Larvik kommune I samarbeid med: Politiet/ PST Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 22 *Med forbehold om at dette ikke bryter med gjeldende taushetsplikt</p>
--	--

Kommune	<p>Tiltak 25: Rutine for oppfølging av hjemvendte Det er utarbeidet felles rutiner for oppfølging av hjemvendte. Rutinen inneholder definert ansvar, roller og samarbeid. Rutinen revideres jevnlig. Ansvar: Larvik kommune – Oppvekst og kvalifisering, OKG I samarbeid med: Politiet Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 23</p>
----------------	---

Politi	<p>Tiltak 26: Oppfølging av personer som har deltatt i kamphandlinger i utlandet (fremmedkrigere) PST har hovedansvaret for oppfølging og koordinering av arbeidet med mulige fremmedkrigere. PST holder radikaliseringskontakten orientert i forbindelse med dette arbeidet. Radikaliseringskontakten varsler kommunen når kommunen kan bidra til å svekke rekruttering til det ekstremistiske miljøet, eller bidra med tiltak i forhold til tilbakeføring og hjemkomst. Ansvar: Politiet og PST I samarbeid med: Larvik kommune, kriminalomsorgen Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 23</p>
---------------	--

Politi	<p>Tiltak 27: Straffeforfølgelse og straffegjennomføring Etterforskning og eventuell straffeforfølgelse etter gjeldende lover og regler Ansvar: Politiet og PST i samarbeid med Kriminalomsorgen Samsvar med tiltak i nasjonal HP: 20</p>
---------------	---

Tiltaksoversikt

*Kolonnen til venstre definerer ansvarsfordelingen av tiltak mellom Larvik kommune (LK) og Sør-Øst politidistrikt (S-ØPD)

KomINN i dialog, samhandling og koordinering		
LK	Tiltak 1	Dialog/rundbordmøter
LK	Tiltak 2	Livssynsledermøter
LK	Tiltak 3	Operativ koordineringsgruppe (OKG)
KomINN Kunnskap og kompetanse		
LK	Tiltak 4	Fortsatt deltagelse i Nordic Safe Cities
LK/ S-ØPD	Tiltak 5	Erfaringsutveksling og kunnskap
LK	Tiltak 6	Kompetanseheving fagdag
LK	Tiltak 7	Flexid bevisstgjøringskurs
LK	Tiltak 8	Flexid+ med mentor
LK	Tiltak 9	Undervisningsopplegg i skolen
LK	Tiltak 10	Rutinebeskrivelse i skole
LK	Tiltak 11	Kompetanseheving for ansatte i skolene
LK	Tiltak 12	Tema i IntroAktiv-uker
KomINN Barn og familie		
LK	Tiltak 13	KomINN, Larvik en kul og trygg by
LK	Tiltak 14	Foreldreveiledning
LK	Tiltak 15	Foreldreveiledning minoritetsversjon ICDP 19
LK	Tiltak 16	Familieprogram
LK	Tiltak 17	Kartlegging og oppfølging av personer med traumer
LK	Tiltak 18	Varsling Politi
LK	Tiltak 19	Kontakt og oppfølging av familie
KomINN i fellesskapet		
LK	Tiltak 20	Tett, individuell og helhetlig oppfølging

LK/ S-ØPD	Tiltak 21	Veileder ved bekymring og kontaktinformasjon
LK	Tiltak 22	Mentor
S-ØPD	Tiltak 23	Bekymringssamtale og avklaringsamtale
LK	Tiltak 24	Varsling utreise/hjemkomst og død
LK	Tiltak 25	Rutine for oppfølging av hjemvendte
S-ØPD	Tiltak 26	Oppfølging av personer som har deltatt i kamphandlinger i utlandet (fremmedkrigere)
S-ØPD	Tiltak 27	Straffeforfølgelse og straffegjennomføring

Kilder:

Bjørge, T. og Gjelsvik, I.M. (2015) Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme. En kunnskapsoversikt Oslo: PHS Forskning 2015: 2

Folkehelseprofil for Larvik 2019. Folkehelseinstituttet.

Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Hva er kommunenes rolle? NIBR-rapport 2016:12.

Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013–2016)

https://www.regjeringen.no/contentassets/fda931710c8d4ce9a5dee626ad93d649/handlingsplan-kriminalitetsforebygging_2013.pdf

Handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Oslo 2018-2021. Salto.

Hvordan håndtere hjemvendte fremmedkrigere og andre syriafarere? Tiltak for ivaretagelse og oppfølging Tina Wilchen Christensen og Tore Bjørge

<http://www.sv.uio.no/c-rex/english/publications/c-rex-reports/hjemvendte-fremmedkrigere-c-rex-report-1-2018.pdf>

Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032

[Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032](#)

Lovdata

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38/KAPITTEL_gdpr-2#gdpr/a9

PST trusselvurdering 2019

<https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/trusselvurdering-2019/>

<https://pst.no/alle-artikler/pressemeldinger/oppdatering-i-trusselen-fra-hoyreekstre/>

Rapport BTI Kunnskapsgrunnlag og resultat av kartlegging tverrfaglig innsats. Larvik kommune 2019.

[Rapport BTI Kunnskapsgrunnlag og resultat av kartlegging tverrfaglig innsats 2019](#)

Regjeringens nettside om radikaliserings:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/id2001759/>

Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016 - 2020

https://www.regjeringen.no/contentassets/72293ca5195642249029bf6905ff08be/hatefulleytringer_uu.pdf

Salto Oslo:

[Veileder ved bekymring – Hvordan forebygge og håndtere hatkriminalitet og voldelig ekstremisme? \(PDF 1,5MB\)](#)

Statistisk sentralbyrå

<https://www.ssb.no/statbank/table/09253>

Trygge lokalsamfunn

<https://www.skafor.org/trygge-lokalsamfunn/>

Utenforskap - et nasjonalt problem som
må løses lokalt. Grunnlagsdokument. KS. Januar 2016.

Arbeidsgruppen har bestått av:

Vidar Duvholt - Sør-øst politidistrikt

Ilijana Neziri - NAV

Catharina Carming Vestmoen - Virksomhet for psykisk helse og avhengighet

Christian Matre Illmann - Stab Kultur og oppvekst

Helene Gutterød Huseby - Larvik læringscenter

Reidar Wiik - Virksomhet skole

Erica Gutterød Dabe - Stab Kultur og oppvekst